

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА
ДРУГИ БОГОСЛУЖЕНИЯ
(Други литургични чествания)

Член 1
СВЕЩЕНОДЕЙСТВИЯ

1667 „Светата Майка Църква постанови свещенодействията (обредите). Това са свещени знаци, чрез които, подобно на тайнствата, се означават преди всичко духовните въздействия, получени чрез молитвата на Църквата. Чрез тях хората се благоразполагат да получат главното въздействие на тайнствата и да се осветят различни житейски обстоятелства.“¹

ХАРАКТЕРНИ ЧЕРТИ НА СВЕЩЕНОДЕЙСТВИЯТА

- 699, 2157 1668 Те са установени от Църквата за освещаването на някои църковни служби, на някои състояния в живота, на много различни обстоятелства в християнския живот, както и за употребата на неща, полезни за човека. Съгласно пасторските решения на епископите те могат да отговарят също на нуждите, на културата и историята на християнския народ в дадена област или епоха. Те съдържат винаги молитва, често пъти придружена от определен знак, като например възлагане на ръцете, знака на Кръста, поръсване със светена вода (което напомня Кръщението).
- 784 1669 Те произлизат от кръщелното свещенство: всеки кръстен е призван да бъде „благословение“² и „да благослава“³. Ето защо миряни
- 2626 могат да председателстват някои благословения⁴; колкото повече

¹ CONCILIUM VATICANUM II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 60: AAS 56 (1964) 116; вж. CIC canon 1166; CCEO canon 867.

² Вж. *Бит.* 12, 2.

³ Вж. *Лук.* 6, 28; *Рим.* 12, 14; *1 Петр.* 3, 9.

⁴ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 79: AAS 56 (1964) 120; вж. CIC canon 1168.

едно благословение се отнася до църковния и сакраменталния живот, толкова повече неговото председателстване е запазено за ръкоположен служител (епископ, свещеник или дякон).⁵

1670 Свещенодействията не дават благодатта на Светия Дух като тайнството. Но чрез молитвата на Църквата те подготвят да се получи благодатта и предразполагат за сътрудничество с нея. „За правилно настроените верни всяко събитие от живота е осветено чрез Божията благодат, която произтича от Пасхалната Тайна на Страданието, Смъртта и Възкресението на Христос, Тайна, от която всички тайнства и свещенодействия черпят своята сила; и всяка достойна употреба на материални неща може да бъде използвана за освещаването на човека и за слава на Бога.“⁶

1128
2001

РАЗЛИЧНИТЕ ФОРМИ НА СВЕЩЕНОДЕЙСТВИЯТА

1671 На първо място сред свещенодействията стоят *благословенията* (на лица, на трапеза, на предмети, места). Всяко благословение е хвалебствие към Бога и молитва за получаване на Неговите дарове. В Христос християните са благословени от Бог-Отец „с всяко духовно благословение“ (Еф. 1, 3), ето защо Църквата дава благословение, като призовава името на Исус и обикновено като прави светия знак на Христовия Кръст.

1078

1672 Някои благословения имат трайно значение: те имат въздействието да *посвещават* хората на Бога и да запазят за литургична употреба предмети и места. Сред тези, които са предназначени за хора – да не се смесват със сакраменталното ръкополагане, – се намират благословението на предстоятел или предстоятелка на религиозни общности, посвещаването на девиси и на вдовици, ритуалът за влизане в манастирство и благословението за някои служби в Църквата (четци, прислужници, катехети и др.). Като пример за благословения, които се отнасят до предмети, може да се отбележи освещаването или благословението на една Църква или на олтар, благословението на светите масла, на съдове и свещени дрехи, на камбани и други.

923
925, 903

1673 Когато Църквата моли публично и авторитетно, в името на Исус Христос една личност или даден предмет да бъдат предпазени от влиянието на Лукавия и избавени от неговото владичество, тогава се говори за *екзорцизъм*.

395
550

⁵ Вж. *De Benedictionibus*, Praenotanda generalia, 16 et 18, Editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1984) p. 13. 14-15.

⁶ CONCILIUM VATICANUM II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 61: AAS 56 (1964) 116-117.

- 1237 Исус го е практикувал⁷: на него се дължи силата и задължението на Църквата да гони бесове.⁸ Под една обикновена форма екзорцизмът се извършва по време на отслужването на Кръщението. Тържественият екзорцизм, наричан велик екзорцизм, може да бъде практикуван само от свещеник и с позволение на епископа. Към него трябва да се отнасяме благоразумно, като се спазват стриктно правилата, установени от Църквата.⁹ Екзорцизмът има за цел да изгони демоните и да освободи от демоническо влияние чрез духовната власт, която Исус повери на Своята Църква. Твърде различен е случаят със заболяванията, особено психичните, грижата за които изисква медицински познания. Следователно, преди да извършим екзорцизм, трябва да се уверим, че става дума за присъствие на Лукавия, а не за заболяване.

НАРОДНАТА РЕЛИГИОЗНОСТ

- 1674 Освен сакраменталната Литургия и свещенодействията катехезата трябва да държи сметка и за формата на благочестие на
2688 вярващите и за народната религиозност. Религиозното чувство на християнския народ във всички времена е намирало своя израз в различни форми на благочестие, които обграждат сакраменталния
2669, 2678 живот на Църквата. Такива са например почитта към мощите, посещението на светини, поклонничествата, шествията, кръстният път, религиозните танци, розарият (броеницата), медалионите и др.¹⁰

1675 Тези знаци на почит продължават литургичния живот на Църквата, но не го заместват: „Те трябва да бъдат регулирани, като се държи сметка за богослужението, за да се съгласуват с Литургията, да произлизат в известен смисъл от нея и да въвеждат в нея народа, защото Литургията по своята природа далеч ги превъзхожда.“¹¹

- 426 1676 За да се поддържа и дава опора на народната религиозност и в случай на нужда да се пречисти и изправи това религиозно чувство, което е в основата на тази набожност, за да се постигне още по-голямо познание на Тайната на Христос, е необходим пастирски раз-

⁷ Вж. *Марк.* 1, 25-26.

⁸ Вж. *Марк.* 3, 15; 6, 7. 13; 16, 17.

⁹ Вж. *CIC canon* 1172.

¹⁰ Вж. *Concilium Nicaenum II, Definitio de sacris imaginibus*: DS 601; *Ibid.*: DS 603; *CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 25^a, Decretum de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus*: DS 1822.

¹¹ *CONCILIUM VATICANUM II, Const. Sacrosanctum Concilium*, 13: AAS 56 (1964) 103.

мисъл. Тяхното упражняване е подчинено на грижата и преценката на епископите и на общите норми на Църквата.¹²

„В своята същност народната религиозност е една съвкупност от ценности, които с християнска мъдрост отговарят на големите въпроси за съществуването. Здравото католическо народно съзнание се състои в способността за синтез на съществуването. Така това разбиране за света свързва по творчески начин божественото и човешкото, Христос и Мария, духа и тялото, общението и институцията, личността и общността, вярата и отечеството, разума и чувството. Тази мъдрост е християнският хуманизъм, който подкрепя изцяло достойнството на всяко човешко същество като Син Божи, установява основополагащо братство, учи ни да застанем пред лицето на природата, както и да разбираме труда, дава ни основание да живеем в радост и добро настроение, дори и в житейски изпитания. За народа тази мъдрост е също принцип на размишление, евангелски инстинкт, който позволява спонтанно да се открие кога Евангелието е първата грижа в Църквата или кога то е изпразнено от своето съдържание и заглушено от други интереси.“¹³

Накратко

- 1677 *Свещенодействия или треби се наричат свещените знаци, установени от Църквата, чиято цел е да подготвят хората да получават плода на тайнството и да осветяват различни обстоятелства в живота.*
- 1678 *Важно място между требите заемат благословенията. Те съдържат едновременно хвалебствие към Бога за Неговите дела и дарове, както и ходатайствената молитва на Църквата, така че хората да могат да използват даровете на Бога в духа на Евангелието.*
- 1679 *Освен чрез литургията християнският живот се подхранва от различни форми на народна религиозност, вкоренени в различни култури. Като внимава да ги осветли със светлината на вярата, Църквата благоприятства формите на народна религиозност, които изразяват евангелски инстинкт и човешка мъдрост и обогатяват християнския живот.*

¹² Вж. IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Catechesi tradendae*, 54: AAS 71 (1979) 1321-1322.

¹³ III CONFERENCIA GENERAL DEL EPISCOPADO LATINOAMERICANO, *Puebla. La Evangelizacion en el presente y en el futuro de America Latina*, 448 (Bogota 1979) p. 131; вж. PAULUS VI, Adh. ap. *Evangelii nuntiandi*, 48: AAS 68 (1976) 37-38.

Член 2

ХРИСТИЯНСКОТО ПОГРЕБЕНИЕ

- 1525 1680 Всички тайнства и особено тези на християнското посвещение имат за цел последната Пасха на Божия Син, тази, която чрез смъртта го въвежда в живота на Царството. Тогава се изпълнява това, което Той изповядва във вярата и надеждата: „Очаквам възкресението на мъртвите и живота на бъдещия свят.“¹⁴

I. Последната Пасха на християнина

- 1010-1014 1681 Християнското разбиране за смъртта се разкрива в светлината на *Пасхалната Тайна* на смъртта и Възкресението на Христос, в Когото почива единствената ни надежда. Когато умира в Исус Христос, християнинът „напуска това тяло, за да отиде да живее при Господа“¹⁵.

1682 За християнина денят на смъртта в *края на неговия сакраментален живот* е завършек на неговото ново раждане, започнало при Кръщението, окончателното „подобие“ с „образа на Сина“, получено при Помазването на Светия Дух, и участие в трапезата на Царството, което е започнало предварително в Евхаристията, дори ако са му необходими още последните пречиствания, за да облече сватбената дреха.

- 1020 1683 Църквата, която като майка носи сакраментално в своята утроба християнина по време на неговото земно странстване, го придружава до края на неговия път, за да го предаде в „ръцете на Отца“. Тя поднася на Отца в Христос детето на своята благодат и го полага в земята с надежда, че зародишът на тялото ще възкръсне в слава.¹⁶ Това приношение се отслужва напълно в Евхаристичното жертвоприношение: благословенията, които го предшестват и следват, са свещенодействия.

II. Отслужване на погребението

1684 Християнските погребения са църковни богослужения. Службата на Църквата в този случай има за цел да изрази общение с

¹⁴ *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150.

¹⁵ Вж. 2 Кор. 5, 8.

¹⁶ Вж. 1 Кор. 15, 42-44.

починалия, както и да направи общността, събрана на погребението, съпричастна на вестта за Вечния живот.

1685 Различните ритуали при погребенията изразяват *Пасхалния характер* на християнската смърт и отговарят на обстоятелствата и традициите на всяка област, дори що се отнася до цвета на богослужението.¹⁷

1686 Погребалният „ред“ на римската литургия предлага три вида отслужвания, които отговарят на трите възможни места на тяхното извършване (Църква, дом, гробища), и съобразно значението, което им придава семейството, местните обичаи, култура и народното благочестие. Това отслужване е общо за всички литургични традиции и обхваща четири важни момента:

1687 *Приемът на общността*. Богослужението започва с поздрав на вярата. Близките на починалия се приемат с думи „на утеха“ (в смисъла на Новия Завет: силата на Светия Дух е в надеждата).¹⁸ Молещата се общност, която се събира, очаква също „думите на вечния живот“. Смъртта на един член на общността (или годишнина от смъртта, седмият или тридесетият ден) е събитие, което трябва да ни накара да надминем перспективите на „този свят, тук“ и да привлече вярващите в истинските перспективи на вярата във възкръсналия Христос.

1688 *Литургията на Словото* по време на погребенията изисква много внимателна подготовка, тъй като присъстващата общност може да обхваща по-малко усърдни в Литургията вярващи, а също и приятели на починалия, които не са християни. В частност проповедта трябва да „избягва формата и стила на погребална възхвала“¹⁹ и да осветли тайната на християнската смърт в светлината на възкръсналия Христос.

1689 *Евхаристичното приношение*. Когато отслужването става в Църква, Евхаристията е сърцето на Пасхалната реалност на християнската смърт.²⁰ Тогава Църквата изразява своето действено об-

1371

¹⁷ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 81: AAS 56 (1964) 120.

¹⁸ Вж. *1 Кор.* 4, 18.

¹⁹ Вж. *Ordo exsequiarum*, De primo typo exsequiarum, 41, Editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1969) p. 21.

²⁰ Вж. *Ordo exsequiarum*, Praenotanda, 1, Editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1969) p. 7.

щение с починалия: като принася на Отца в Светия Дух жертвата на Смъртта и Възкресението на Христос, тя го моли, щото нейното чедо да се пречисти от своите грехове и от техните последици и да бъде допуснато до Пасхалната пълнота на трапезата на Царството.²¹ Чрез така отслужваната Евхаристия общността на верните, по-специално семейството на починалия, се научава да живее в общение с този, който заспа в Господа, в общение с Тялото на Христос, на Когото той е жив член, и като се молят след това за него и с него.

1690 *Сбогуването („с Богом“)* с починалия е неговото „предаване на Бога“ от Църквата. Това е „последното сбогуване, с което християнската общност се обръща към един от своите членове, преди тялото му да бъде спуснато в гроба“²². Византийската традиция изразява сбогуването с починалия с целувка:

При това последно сбогуване „се пеят песни за неговото заминаване от този живот и за раздялата с него, но също така, че има общение и събиране с него. В действителност умрелите и ние не сме разделени един от друг, защото всички изминаваме същия път и ще се намерим на същото място. Ние не ще бъдем никога разделени, защото живеем за Христос и сега сме съединени с Христос, ние отиваме към Него ... ще бъдем всички заедно в Христос“.²³

²¹ Вж. *Ordo exsequiarum*, De primo typo exsequiarum, 56, Editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1969) p. 26.

²² Вж. *Ordo exsequiarum*, Praenotanda, 10, Editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1969) p. 9.

²³ SANCTUS SIMEON THESSALONICENSIS, *De ordine sepulturae*, 367: PG 155, 685.